

Pomen sodelovanja svetovalnega delavca in učitelja pri uresničevanju strategij formativnega spremljanja v preventivnih dejavnostih

MAJA ŠEBJANIČ ORAŽEM, Osnovna šola Puconci
maja.sebjanic@ospuconci.si

● **Izveček:** V prispevku želimo prikazati pomen sodelovanja šolskega svetovalnega delavca z učiteljem pri uresničevanju strategij formativnega spremljanja v preventivnih dejavnostih s področja medsebojnih odnosov med učenci (konstruktivnega reševanja konfliktov). Svetovalni delavci v šolah se vedno pogosteje srečujejo z vzgojnimi težavami, zato se je povečala tudi potreba po njihovem preventivnem delu. Vanj spada razvoj različnih kompetenc, sposobnosti, spretnosti in navad, ki jih bodo učenci potrebovali za socialno preživetje v življenju. K razvoju osebnih in socialnih kompetenc, ki učencem omogočajo uspešno soočanje s konfliktnimi situacijami, lahko svetovalni delavec prispeva z različnimi oblikami preventivnega dela, kot so na primer delavnice, pripravljene po načelih formativnega spremljanja. Da bi pripravljene preventivni program lahko uresničili, je pomembno sodelovanje z učiteljem oziroma njuno timsko delo.

Ključne besede: formativno spremljanje, osebni in socialni razvoj, preventivne dejavnosti.

The Importance of Cooperation between the Consultant and the Teacher When Implementing Formative Monitoring Strategies in Preventive Activities

● **Abstract:** The article wants to show the importance of cooperation between the school consultant and the teacher during the implementation of formative monitoring strategies in preventive activities relative to interpersonal

relationships between the students (constructive conflict resolution). School consultants are more and more frequently faced with educational problems which increases the need for their preventive action. This includes developing various competences, abilities, skills and practices that students will need in order to socially cope with life. The consultant can contribute to the student's development of personal and social competences allowing them successful conflict resolution through different preventive activities, such as workshops following formative monitoring principles. The key to successfully implementing the prepared preventive programme is cooperation between the consultant and the teacher, i.e. their team work.

Keywords: formative monitoring, personal and social development, preventive activities.

Uvod

V šolah se strokovni delavci (med drugim tudi zaradi spremenjenih družbenih razmer) soočajo s številnimi težavami, nekateri med njimi pa ostajajo aktualni ves čas. Da so vzgojne težave (disciplina in nasilje) med najpogostejšimi na področju dela z učenci, s katerimi se srečujejo učitelji in svetovalni delavci, ugotavljajo tako strokovnjaki (npr. Bezić 2008; Kalin 2004; Resman 2008; Resman in Gregorčič Mrvar 2013) kot tudi praktiki (npr. Hederih 2001; Liplin 2003). Iz omenjenih razlogov naraščajo potrebe po razvojno-preventivnem delu svetovalnih delavcev na področju osebnega in socialnega razvoja. Tem potrebam šolski svetovalni delavci sledijo, zato svoje delo usmerjajo v preventivo in pripravljajo različne preventivne programe. Zanje je značilno, da so usmerjeni v vse učence, njihov namen pa je razvoj različnih (socialnih in osebnih) spretnosti in kompetenc. K razvoju osebnih in socialnih kompetenc lahko prispevamo z različnimi oblikami dela (npr. z delavnicami), v katere vključujemo elemente formativnega spremljanja. Z njimi učence spodbujamo k prevzemanju odgovornosti za svoje učenje/vedenje, spodbujamo njihovo zavzetost in motivacijo za učenje, upoštevamo individualne razlike med učenci, jim sproti podajamo povratne informacije o njihovem napredku in tako dalje. Uresničevanje tako zastavljenega preventivnega programa zahteva dobro sodelovanje svetovalnih delavcev z učitelji, zato bi morali biti svetovalni delavci, kot pravi Resman (2008, str. 11) pobudniki razvijanja sodelovanja, oblikovanja najrazličnejših delovnih skupin, aktivov in timov.

Vloga svetovalnega delavca

Vlogo svetovalnega delavca in njegove naloge opredeljujejo Programske smernice svetovalne službe v osnovni šoli (Čačinovič Vogrinčič idr. 2008, str. 5-9).

Kot njegovo temeljno nalogo navajajo vključevanje v kompleksno reševanje pedagoških, psiholoških in socialnih vprašanj vzgojno-izobraževalnega dela v šoli.¹ To nalogo lahko opravlja le s sodelovanjem z vsemi udeleženci šole, zato si mora zagotavljati stalno možnost sodelovanja z njimi.

Svetovalni delavec deluje na petih temeljnih področjih dela, in sicer na področju učenja in poučevanja, šolske kulture, vzgoje, klime in reda, telesnega, osebnega (spoznavnega in čustvenega) in socialnega razvoja, šolanja in poklicne orientacije ter socialno-ekonomskih stisk. Glavne dejavnosti znotraj teh področij, ki so medsebojno neločljivo povezane, pa so pomoč, razvojno-preventivno delo ter načrtovanje in evalvacija. Pri vsakem navedenem področju delo šolskega svetovalnega delavca obsega delo z učenci, učitelji, starši in vodstvom ter delo z zunanjimi ustanovami (prav tam).

Naš prispevek se nanaša na področje osebnega in socialnega razvoja učenca, znotraj katerega je preventivno delo, zato se bomo v nadaljevanju osredotočili na to področje dela in na te dejavnosti.

Preventivno delovanje svetovalnega delavca

Spremenjene družbene in socialne razmere od svetovalnih delavcev v šoli zahtevajo vedno več dela na področju preventive, zlasti na vzgojnem področju. Po tovrstno pomoč se k svetovalnim delavcem pogosto zatekajo učitelji, kakor kažejo številne (domače) raziskave. Tako kažejo rezultati raziskave o svetovalni službi (Bezić 2008), v kateri so svetovalni delavci navedli, da so pogosto sodelovali oziroma izvajali naloge skupaj z učitelji na področju vzgojnih, disciplinskih problemov. Podobno je ugotovila J. Kalin (2004): učitelji v odnosu

Zaradi vzgojnih težav naraščajo potrebe po razvojno-preventivnem delu svetovalnih delavcev na področju osebnega in socialnega razvoja.

do svetovalne službe zelo pogosto omenjajo, da bi potrebovali pomoč na področju vzgojnih težav in reševanju vzgojne problematike, kot je na primer disciplina v razredu.

Tudi Resman in P. Gregorčič Mrvar (2013) ugotavljata, da so potrebe in pričakovanja učiteljev do svetovalnih delavcev vezana zlasti na področje vzgojne in vedenjske problematike ter medosebnih odnosov v šoli. Podobno je tudi v državah po svetu, saj se šole in učitelji vedno pogosteje soočajo in spopadajo s problematiko nediscipline učencev ter neupoštevanja šolskih predpisov/pravil (prav tam, str. 10).

Da je v vsakdanji šolski praksi res tako, pritrjujejo svetovalni delavci po šolah (npr. Hederih 2001; Liplin 2003). Tudi sami v svoji praksi ugotavljamo, da so tovrstni problemi še vedno aktualni in da vzgojna/vedenjska problematika pesti učitelje, saj se velikokrat zatekajo po nasvete in pomoč k svetovalnim delavcem.

Omenjene razmere in dejstva od svetovalnih delavcev zahtevajo pripravo preventivnih programov, pri čemer gre za tri oblike dela (Resman 1999, str. 70-71):

- svetovanje kot osrednja dejavnost in najbolj neposreden način pomoči učencem, ki je usmerjena v reševanje osebnih in socialnih težav in ki jo svetovalni delavec (običajno) izpeljuje z oddelki;
- posvetovanje, ki pomeni sodelovanje s »tretjo stranjo« (to je z učitelji in drugimi, ki jim je v ospredju skrb za učence in njihov razvoj ter imajo nanje velik vpliv);
- koordinacija kot proces, pri katerem svetovalni delavec prevzema pobudo pri upravljanju in vodenju posameznih dejavnosti oziroma programov za razvoj posameznikov ali skupin učencev.

V skladu z namenom našega prispevka se bomo posvetili prvima dvema oblikama dela. Pri svetovanju gre za preventivno orientirano delo, ki zahteva tako neposredno delo z učenci in tudi posege v učenčevo šolsko socialno okolje, ki zajema učitelje in sošolce. Ti imajo namreč pomemben vpliv na učenčevo življenje v šoli (in tudi sicer) in učenčev (osebni in socialni) razvoj. Ne nazadnje so različne preventivne oblike dela del razvojnih nalog šole, ki se praviloma usmerjajo (med drugim tudi) na odstranjevanje ovir in vzpostavljanje ustreznih pogojev v vzgojno-izobraževalnem okolju (Čačinovič Vogrinčič idr. 2008, str. 15).

»Preventivna vloga svetovalne službe bi potem bila organizacija različnih oblik individualnega skupinskega dela z učenci, s katerimi bi učence naučili določenih veščin in neposredno vplivali na njihovo vedenje.« (Resman 1999, str. 81) Gre torej za različne oblike dela, kot so na primer delavnice, s pomočjo katerih učence

usposabljam za uspešno soočanje z vsakdanjimi življenjskimi izzivi. V mislih imamo spretnosti in kompetence na področju osebnega in socialnega razvoja (npr. medosebni odnosi med učenci, reševanje konfliktnih situacij, sodelovanje z drugimi, reagiranje na izzivanje, zbadanje, nagajanje, norčevanje ipd.). Resman (2007) te spretnosti imenuje »preživetvene« socialne spretnosti in pravi, da se jih učenci ne (na)učijo iz knjig in šolskih pravilnikov, temveč se jih učijo oziroma jih usvajajo ob skupnem življenju v oddelku in vzpostavljanju medsebojnega sodelovanja v oddelku oziroma oddelčni skupnosti. Ob tem dodaja, da je te spretnosti »mogoče v oddelku praktirati (razvijati, doživljati, izkušati) vsakodnevno, zaigrano (intencionalni) ali pa naravno, spontano, neintencionalno z organizacijo dejavnosti pri pouku ali drugih oblikah dela učencev in stilom (držo) učiteljev in svetovalnih delavcev« (prav tam, str. 131).

Iz navedenega izhaja, da je pri pripravi in izvedbi potrebno (dobro) sodelovanje svetovalnega delavca in učitelja, čemur se bomo podrobneje posvetili v nadaljevanju.

Sodelovanje svetovalnega delavca oziroma delo z učitelji je (prav tako kot delo z učenci) lahko individualno ali skupinsko. V sodelovalni odnos in proces reševanja in preprečevanja težav »vstopajo vsak s svojim posebnim znanjem in vedenjem, zato je poudarek na posvetovalnem delu z namenom preventive ali intervencije, skupnega načrtovanja, izvajanja in evalvacije dela v šoli. Vodilo svetovalnemu delavcu pri skupnem delu z učitelji so predvsem načelo interdisciplinarnosti, načelo celostnega pristopa in načelo sodelovanja v svetovalnem odnosu.« (Čačinovič Vogrinčič idr. 2008, str. 18)

Na področju osebnega (spoznavnega in čustvenega) in socialnega razvoja učencev obsega svetovalno in posvetovalno delo svetovalnega delavca z učitelji:

- »posvetovalno delo z učitelji pri izdelavi individualnih programov dela z učenci, ki imajo težave v telesnem, osebnem in socialnem razvoju;
- neposredno pomoč učiteljem pri delu z učenci s težavami v telesnem, osebnem in socialnem razvoju;
- načrtovanje, koordinacijo in evalvacijo preventivnih programov za učence (po potrebi v sodelovanju z ustreznimi zunanjimi ustanovami);
- organizacijo, koordinacijo ali izvedbo predavanj in delavnic za učitelje o značilnostih normalnega telesnega, osebnega in socialnega razvoja ter o >

Učitelje pesti vzgojna/vedenjska problematika, saj se velikokrat zatekajo po nasvete in pomoč k svetovalnim delavcem.

Vodilo svetovalnemu delavcu pri skupnem delu z učitelji so predvsem načelo interdisciplinarnosti, načelo celostnega pristopa in načelo sodelovanja v svetovalnem odnosu.

značilnostih učencev s tovrstnimi težavami« (prav tam, str. 21-22).

Sodelovanje svetovalnega delavca in učitelja

Sodelovanje oziroma timsko delo je v šoli ena pomembnejših oblik dela, saj, kot pravi Resman (2005), dokazano prispeva k boljšim/bolj kakovostnim rezultatom, to je uspešnejšemu učenju in razvoju učencev. Tako je tudi za uresničevanje pripravljenega preventivnega programa potrebno dobro sodelovanje svetovalnega delavca z učitelji. Učitelj je namreč »prvi uresničevalec svetovalnega programa, ker je edini od strokovnih delavcev šole vsak dan v neposrednem stiku z učenci« (Resman 1997b, str. 126).

Razlogov za sodelovanje svetovalnega delavca in učitelja je še več. Učitelj je del oddelka kot temeljne socialne in vzgojno-izobraževalne skupnosti šole, zadolžen je za delo z učenci, zato se svetovalni delavec brez učitelja ne more vključevati v delo z njimi. Poleg tega je učitelj tisti, ki vpliva na sodelovanje med učenci, je tisti, ki učence vsak dan opazuje, spoznava, ugotavlja posebnosti karakternih značilnosti posameznika, njihove socialne sposobnosti na tak način, kot jih ne more noben svetovalni delavec. Njegove informacije so zato za svetovalnega delavca nepogrešljive. (Prav tam)

»Tako kot je učitelj nepogrešljiv za svetovalnega delavca, pa je nepogrešljiv tudi svetovalni delavec za učitelja. Tudi svetovalni delavec lahko s svojimi informacijami, ugotovitvami in spoznanji pomaga učitelju razumeti otroka s tistih vidikov, ki so učitelju nedostopni, in s tistimi tehnikami, za katere učitelj nima niti časa niti ni usposobljen zanje.« (Prav tam, str. 127)

Svetovalni delavec sodeluje z učiteljem na dva načina, zato stroka loči dva modela sodelovanja: klasičnega in konsultantskega/posvetovalnega (prav tam). O klasičnem modelu sodelovanja med svetovalnim delavcem in učiteljem govorimo, ko učitelj učenca, s katerim ima težave, pošlje k svetovalnemu delavcu po pomoč in reševanje težav. V tem primeru se učitelj distancira od učenčevih težav in vprašanj, saj učenca in njegove težave v celoti prepusti svetovalnemu delavcu. O posvetovalnem modelu sodelovanja pa govorimo, ko skrb za otrokovo delo v razredu in njegov razvoj ostaja učitelju, svetovalni delavec pa mu pomaga pri lažjem obvladovanju razmer. »Njuno sodelovanje izhaja iz dejstva, da sta oba strokovnjaka, ki vsak s svojega vidika poznata in spoznavata učenca in sta mu ob delu tudi vsak po svoje v pomoč. [...] Zaradi takega sodelovanja delita tudi odgovornost.« (Prav tam, str. 131)

Ob tem je dobro upoštevati nekaj osnovnih izhodišč za delo oziroma sodelovanje med svetovalnimi delavci in

učitelji. Pomembno je iskati ustrezne načine in oblike sodelovanja med učitelji in svetovalno službo, poleg tega pa je treba oblikovati ustrezno sodelovalno klimo (Kalin 2004).

Pomen sodelovanja svetovalnega delavca z učiteljem

Sodelovanje vseh strokovnih delavcev v šoli, ne samo sodelovanje svetovalnega delavca in učitelja, je ključ do kakovostnih vzgojno-izobraževalnih dosežkov učenca v šoli, pa tudi ključ do uspešnosti šole kot organizacije nasploh. Ob sodelovanju se strokovno/profesionalno razvijajo in pridobivajo potrebne (komunikacijske in druge) profesionalne kompetence tudi strokovni delavci šole. S tem strokovno rastejo. Razvite profesionalne kompetence posameznega strokovnega delavca so tudi rezultat kolektivnega dela, povezanosti in sodelovanja med njimi (Resman 2005).

Če se osredotočimo na pomen sodelovanja svetovalnega delavca in učitelja, ne moremo mimo dejstva, da je to še posebno pomembno, ko se pri učencih pojavijo določene težave na področju osebnega in socialnega razvoja (Resman 1997b). Ker ima svetovalni delavec ustrezno strokovno znanje na tem področju, lahko pripomore h kakovostnejšemu načrtovanju, izvajanju in evalvaciji (Bezič 1998) preventivnega programa. Ob tem njuno sodelovanje omogoči, da bolj kakovostno identificirata določen problem, saj imata tako širši vpogled v možne rešitve in se skupaj tudi lažje odločita (prav tam).

»Ker za otroka v [...] šoli najpomembnejši kontekst zagotovo predstavlja oddelčna skupina, v okviru katere se pod vodstvom [...] učiteljev odvija vsakdanje vzgojno-izobraževalno delo, je za svetovalno službo še posebnega pomena uspešno sodelovanje prav z [...] učitelji.« (Čačinovič Vogrinčič idr. 2008, str. 9) Pomen sodelovanja svetovalnega delavca z učitelji je s tega vidika utemeljeno tudi v enem od načel dela svetovalne službe v šoli v programskih smernicah, to je v načelu sodelovanja.

Pri tem je pomembno poudariti, da sodelovanje svetovalnega delavca in učitelja ne pomeni, da učitelj prepusti svetovalnemu delavcu reševanje težav, ki se pojavljajo v razredu (Resman in Gregorčič Mrvar 2013), in odgovornosti za uspešnost/neuspešnost izpeljave preventivnega programa. Saj, kot pravi Resman (1999,

Sodelovanje svetovalnega delavca in učitelja ne pomeni, da učitelj prepusti svetovalnemu delavcu reševanje težav, ki se pojavljajo v razredu.

str. 82), »to ne bi smela biti služba, ki bi kot s 'čarobno palčico' odpravljala probleme, ki jih imajo učitelji z otroki pri pouku«.

Dejstvo je, da učitelji pogosto pričakujejo od svetovalnega delavca neposredno pomoč pri reševanju vzgojne/disciplinske problematike v razredu, vendar je, kot pravi B. Hederih (2001, str. 89), nerealno pričakovati, »da bo svetovalni delavec učinkovito pomagal otroku s pomanjkanjem socialnih spretnosti, neprimernim vedenjem, ne da bi pri tem sodelovala oddelčna skupnost in razrednik«. Poleg tega je tudi nerealno pričakovati, da bo svetovalni delavec lahko spremenil učenčevo osebnost/karakterne značilnosti in da bo razrednika razbremenjeval v nalogah, ki so razrednikova domena (prav tam).

Sodelovanje svetovalnega delavca in učitelja pri preventivnih dejavnostih

Svetovalni delavec se v okviru svetovalnega in posvetovalnega dela z učitelji (pa tudi z učenci) na področju osebnega in socialnega razvoja lahko vanj vključi z oblikami preventivnega dela z učenci, in sicer s pripravo preventivnih programov, ki vključujejo različne delavnice in druge aktivne oblike dela in tako bodisi posredno (organizacija, koordinacija ali izvedba predavanj in

delavnic za učitelje o značilnostih »normalnega« osebnega in socialnega razvoja ter o značilnostih učencev s tovrstnimi težavami) bodisi neposredno (priprava in izvedba preventivnih programov, na primer delavnic in drugih aktivnih oblik dela, s pomočjo katerih učence usposablja v različnih osebnih in socialnih spretnostih) pomaga učitelju pri delu z učenci, ki imajo težave v osebnem in socialnem razvoju. S prispevkom želimo prikazati svoj primer sodelovanja z učiteljem v prvem triletju osnovne šole pri pripravi in izvedbi preventivnega programa s področja razvijanja osebnih in socialnih kompetenc, in sicer konstruktivnega reševanja konfliktov, ki je vključeval strategije formativnega spremljanja. To bomo na kratko prikazali v nadaljevanju.

Formativno spremljanje poudarja »pomen aktivne vloge učenca pri izgradnji kakovostnega in trajnega znanja. Pri tem ga učitelj podpira tako, da nenehno ugotavlja, kako učenec napreduje, in prilagaja pouk povratnim informacijam, ki jih pridobi od učenca.« (Holcar Brunauer idr. 2016, str. 7) Ključne strategije formativnega spremljanja so:

- »razjasnitev, soudeležnost pri določanju in razumevanju namenov učenja in kriterijev za uspeh;
- priprava takšnih dejavnosti v razredu, s katerimi je mogoče pridobiti dokaze o učenju;
- zagotavljanje povratnih informacij (tudi od učenca k učitelju), ki učence premikajo naprej;
- aktiviranje učencev, da postanejo drug drugemu vir poučevanja;

Tabela 1: Priprava dejavnosti¹

Šola:	OŠ Puconci	Razred:	2. in 3.	Datum:	22. 4. 2016
Element FS:	Povratna informacija			Štev. ure:	5.
Cilji:	Učenci: <ul style="list-style-type: none"> • pozorno poslušajo različne konfliktne situacije; • prepoznavajo in ločijo vedenje, ki je v skladu/neskladju z oblikovanimi pravili; • opišejo primerne načine reševanja danih konfliktov; • poznajo pravila ustreznega ravnanja v konfliktnih situacijah, jih razumejo in jim sledijo; • usvajajo strategije/veščine mirnega reševanja konfliktov; • kažejo pripravljenost za reševanje konfliktov na miren način; • sodelujejo v skupinskem delu; • z vedenjem dokazujejo, da upoštevajo usvojene veščine reševanja konfliktov. 				
Oblike dela:	Individualno delo, delo v parih, skupinsko delo	Metode dela:	Metoda pogovora, metoda dela z besedilom, (po)ustvarjanje, metoda pisnih gradiv		
Literatura:	Bisquerra Alzina, R., idr. (2010). <i>Čustvena inteligenca otrok. Priročnik za učitelje in starše z vajami</i> . Ljubljana: Tehniška založba Slovenije. Kordigel Aberšek, M. (2013). <i>Lili in Bine 3. Berilo za 3. razred</i> . Ljubljana: Rokus Klett. McGrath, H., in Francey, S. (1996). <i>Prijazni učenci, prijazni razredi. Učenje socialnih veščin in samozaupanja v razredu</i> . Ljubljana: DZS. Peklaj, C., in Pečjak, S. (2015). <i>Psihosocialni odnosi v šoli</i> . Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.				

¹ Element povratna informacija smo izvedli v dveh urah, tukaj prikazujemo drugo uro.

- aktiviranje učencev za samoobvladovanje njihovega učenja« (Wiliam 2013, str. 123, po Holcar Brunauer idr. 2016, str. 7).

Iz navedenih strategij formativnega spremljanja izhajajo elementi formativnega spremljanja, ki smo jih tudi sami vključili v pripravo delavnic preventivnega progra-

Tabela 2: Potek dejavnosti z razdelitvijo dela

DEJAVNOSTI SVETOVALNE DELAVKE	DEJAVNOSTI UČITELJA	DEJAVNOSTI UČENCEV	METODE IN OBLIKE DELA, PRIPOMOČKI
UVODNI DEL			
	Učence pozdravimo in jih vprašamo, kaj smo delali na prejšnjem srečanju. Na kratko ponovimo še cilje in kriterije uspešnosti ter strategijo mirnega reševanja konfliktov.	Učenci sodelujejo v pogovoru in ponovijo, kaj so se do sedaj naučili.	Plakat s cilji in kriteriji uspešnosti
Za ogrevanje izvedemo kratko vajo (»križanka imen«) za motivacijo in spodbuditev miselnih procesov. Na tablo obesimo plakat z veliko razpredelnico oz. mrežo. Naloga vsakega učenca je, da na plakat vpiše svoje ime. Namen delavnice je, da bi učenci križanko zapolnili s svojimi imeni.		Učenci poslušajo in sledijo navodilom. Frontalno na tabli izpolnijo križanko.	
OSREDNJI DEL			
	Učence spomnimo na pesem Toneta Pavčka z naslovom <i>Pretepač</i> , ki so jo spoznali pri slovenščini. Učence opozorimo, naj bodo pozorni na odnos med fantoma, kako se vedeta in ravnata. Preberemo pesem.	Učenci pozorno poslušajo branje pesmi.	Interaktivna tabla, pesem
Učence po prebrani pesmi vprašamo: <ul style="list-style-type: none"> <i>Kdo nastopa v pesmi?</i> <i>Kako je ime fantoma?</i> <i>Koliko sta fanta stara?</i> <i>Sta fanta prijatelja ali sovražnika? Kako veste?</i> <i>Kaj je napisal Pepe?</i> <i>Komu je pisal? Zakaj mu je pisal?</i> 		Učenci se vključijo v pogovor in odgovorijo na zastavljena vprašanja.	Interaktivna tabla, pesem

DEJAVNOSTI SVETOVALNE DELAVKE	DEJAVNOSTI UČITELJA	DEJAVNOSTI UČENCEV	METODE IN OBLIKE DELA, PRIPOMOČKI
	Učencem damo navodila za delo: <ul style="list-style-type: none"> • 3. razred napiše pismo Pepetu Nagaji, v katerem mu napišejo, kaj menijo o njegovem vedenju/pretepanju, in mu svetujejo, kako naj se izboljša, kaj bi moral narediti; • 2. razred v parih dobi listke s koraki, kako bi moral ravnati fant iz pesmi, ki jih sestavijo v ustrezen vrstni red glede na primeren način ravnanja. 	Učenci pozorno poslušajo navodila.	Tabla, plakat
Učence opozorimo, naj bodo pozorni na to, kako bi moral fant ravnati oz. se vesti do drugih, in da naj ne pozabijo na cilje in kriterije uspešnosti ter povratne informacije, ki so jih prejeli pri prejšnjem poustvarjanju.	Cilji in kriteriji so ves čas spredaj, da imajo učenci pregled nad njimi. Učence sproti spodbujamo, naj bodo pozorni na povratne informacije, zapisane v njihovi osebni mapi. Po potrebi jim pomagamo, jih usmerjamo in jim svetujemo.	Učenci poustvarjajo na izbrani način oz. rešujejo problemsko nalogo. Pri tem so pozorni na cilje in kriterije uspešnosti ter povratno informacijo.	List papirja, osebna mapa učenca
ZAKLJUČNI DEL			
Ko učenci 3. razreda končajo poustvarjanje, pregledamo njihove izdelke in jim damo povratno informacijo. Če nam ostane čas, učenci 3. razreda preberejo svoja pisma.	Ko učenci 2. razreda končajo poustvarjanje, pregledamo njihove izdelke in jim damo povratno informacijo.	Učenci pozorno poslušajo povratno informacijo in sodelujejo v pogovoru z učiteljem.	List papirja, osebna mapa učenca

ma ter jih z njihovo pomočjo strukturirali v zaokroženo celoto. To so ugotavljanje predznanja, načrtovanje ciljev/namenov učenja in določitev kriterijev uspešnosti, dokazi o učenju/učni dosežki, povratna informacija ter samovrednotenje, vrstniško vrednotenje in samoregulacija. Dejavnosti so zajemale nekatere obravnavane učne teme iz učnega načrta predmeta spoznavanje okolja za 2. razred in nekatera umetnostna besedila, predvidena za obravnavo pri predmetu slovenščina v 3. razredu. Oblike dela so zajemale tako individualno delo kot tudi delo v dvojicah in skupinsko delo. O pripravljenih delavnicah smo že pisali (glej Šebjanič Oražem 2017), zato jih v tem prispevku podrobneje ne bomo predstavljali, ampak bomo prikazali primer sodelovanja z učiteljem

pri pripravi preventivnega programa (v obsegu 8-10 šolskih ur) in izvedbi ene od delavnic iz sklopa dejavnosti.

Kot smo že omenili, smo pripravili delavnice za preventivni program za prvo triletno osnovne šole, natančneje za kombinirani oddelek 2. in 3. razreda, na področju osebnega in socialnega razvoja učencev, in sicer medsebojnih odnosov, s poudarkom na konstruktivnem reševanju konfliktov. Področje dela smo določili s pomočjo učitelja, ki je prišel na posvet, saj so se v razredu pojavljali številni konflikti, ki jih učenci niso znali reševati na ustrezen način. Po posvetovanju z učiteljem, v okviru katerega smo identificirali problem, smo ugotovili, da skupina učencev izziva, se norčuje in zbada

enega od učencev, zaradi česar nastajajo številni prepri tako pri pouku kot med odmori. Na podlagi teh ugotovitev smo skupaj z učiteljem določili temo delavnic.

Za samo pripravo ustreznega preventivnega programa smo skupaj z razrednim učiteljem iskali možne oblike dela in vsebino delavnic. Pri tem nam je učitelj predstavil grobo socialno sliko razreda, saj on z učenci preživi največ časa in jih zato najbolje pozna (njihove karakterne značilnosti, funkcioniranje, morebitne posebnosti ipd.). Učitelj tudi pozna učni načrt posameznih predmetov, tako da nam je poročal, pri katerih predmetih in temah so obravnavali medsebojne odnose ter v kakšni obliki. Te informacije so bile za nas ključnega pomena, saj smo na njihovi podlagi pripravili preventivni program, ki je vključeval obravnavane teme, vsebine in gradivo.

Ko smo na podlagi posredovanih informacij iz posvetovanja z razrednim učiteljem pripravili delavnice za preventivni program, ki je vključeval strategije formativnega spremljanja, in njihov okvirni potek, smo ga skupaj z učiteljem pregledali in modificirali. Tako pripravljen preventivni program smo nato začeli skupaj z učiteljem izvajati v razredu. Izvedba delavnic je potekala tako, da smo si z učiteljem razdelili delo glede na posamezno dejavnost v razredu. Primer delitve dela in s tem sodelovanja svetovalnega delavca z razrednim učiteljem pri izvedbi preventivnih dejavnosti zaradi preglednosti prikazujemo tabelarično (tabela 2).

Še prej pa bomo ponazorili, katere strategije formativnega spremljanja smo vključili v preventivni program. Kot smo že omenili, smo pripravljene dejavnosti zasnovali tako, da smo v ospredje posamezne delavnice postavili vključevanje enega od elementov formativnega spremljanja napredka učenca. Tako učencev nismo urili le v spretnostih konstruktivnega reševanja konfliktov in torej pridobivanju osebnih in socialnih kompetenc, ampak smo učence usposabljali tudi za spremljanje lastnega napredka, podajanje vrstniških povratnih informacij, samovrednotenje svojih učnih dosežkov in samoregulacijo lastnega učenja. Učenci so dokaze o svojem učenju zbirali v posebnih osebnih mapah, v katere so po določanju skupnih ciljev in oblikovanju skupnih kriterijev uspešnosti navedli še lastne cilje in kriterije uspešnosti. V te mape smo tudi skupaj z učiteljem pisali povratne informacije učencem, ki so jim pomagale na poti do uresničitve postavljenih ciljev; učenci pa so vanje vnesli »ocene« svojega dela in skušali oblikovati načrt nadaljnjega učenja (element samoregulacija).

Sklepne ugotovitve o pomenu sodelovanja svetovalnega delavca in učitelja

Tako pripravljen preventivni program smo izvajali v dveh šolskih letih v dveh različnih oddelkih. Prvo šolsko

leto smo delavnice izvajali skupaj z učiteljem v kombiniranem oddelku 2. in 3. razreda, naslednje šolsko leto pa smo na podlagi evalvacije programa in lastne refleksije o uspešnosti realizacije preventivnih dejavnosti pripravljene program modificirali (pri tem smo upoštevali tudi stopnjo opismenjenosti učencev in njihove bralne zmožnosti) in izvedli v 2. razredu. Pri tem drugo šolsko leto z razrednim učiteljem nismo sodelovali pri izvedbi dejavnosti, ampak le v nekaj segmentih pri pripravi specifikam oddelka prilagojene različice preventivnega programa. Učitelj nam je tako posredoval osnovne informacije o medsebojnih odnosih v razredu in s tem socialni sliki oddelkov, informacije o karakternih značilnostih posameznih učencev, njihovih bralno-napisovalnih zmožnostih in funkcioniranju oddelka. Pri izvedbi delavnic učitelj ni aktivno sodeloval, ampak je bil zgolj fizično prisoten v oddelku med izvedbo dejavnosti. Občasno se je oglasil z vmesnimi opazkami in se sprehodil po razredu ter na kratko pomagal nekaterim učencem pri dejavnostih.

Na podlagi lastnih opazovanj in opažanj sodelujočih učiteljev, ki so nam poročali o dogajanju v oddelku po končani izvedbi preventivnega programa, smo ugotovili, da je bila realizacija programa uspešnejša v prvem letu izvajanja delavnic, torej takrat, ko smo z učiteljem tesno sodelovali tako pri načrtovanju kot pri izvedbi dejavnosti v okviru preventivnega programa. Naj navedemo konkretne podatke:

- pri tesnem sodelovanju z učiteljem je tudi učitelj ponotranjil sklenjene dogovore in se jih tudi sam dosledno držal ter učence neposredno spodbujal, da so jih upoštevali; posledično so se dogovorov držali tudi učenci in prikazani način reševanja konfliktnih situacij uporabljali tudi po končanih delavnicah (v nasprotju z letom, ko z učiteljem nismo uspeli tesno sodelovati, so učenci naučene strategije hitro »pozabili« oziroma jih niso več uporabljali, saj jih tudi učitelj ni spodbujal k temu, da bi jih uporabljali v vsakdanjem šolskem življenju);
- plakata s cilji in kriteriji uspešnosti, ki smo ju izdelali skupaj z učenci, je učitelj, s katerim smo tesno sodelovali, izobesil na vidno mesto na tablo, s čimer je učence posredno spodbujal k upoštevanju dogovorov, učitelj, s katerim pa nismo tesneje sodelovali, je omenjena plakata obesil na stransko steno, tako da ju učenci niso imeli ves čas pred očmi;
- z aktivnim vključevanjem v izvedbo dejavnosti in tesnim sodelovanjem učitelja s svetovalnim delavcem se je vzpostavil pristen medosebni odnos, kar so čutili tudi učenci, ki so svetovalnega delavca v tem primeru veliko bolj pozitivno sprejemali, poleg tega pa je učitelj učencem s tem dal pozitiven zgled in jasno sporočilo, da je tudi zanj pomembno, da se naučijo spretnosti konstruktivnega reševanja konfliktov ter tako posredno izboljšajo medosebne odnose.

Glede na predstavljene ugotovitve našega svetovalno-posvetovalnega dela z učiteljem pri uresničevanju

strategij formativnega spremljanja v preventivnih dejavnostih in glede na prikazana strokovna teoretična izhodišča lahko sklenemo, da je (zlasti) v preventivnem delu z učenci in vključevanju strategij formativ-

nega spremljanja vanj sodelovanje svetovalnega delavca in učitelja izrednega pomena in da bi bila uspešnost preventivnega programa brez tovrstnega sodelovanja tako rekoč nemogoča. <

Viri in literatura

1. Bezić, T. (1998). Šolsko svetovalno delo in nadarjeni otroci in mladostniki. V: T. Bezić (ur.). *Nadarjeni, šola, šolsko svetovalno delo*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 79-100.
2. Bezić, T. (2008). Razvoj in spremljanje delovanja mreže svetovalnih služb. V: *Sodobna pedagogika*, letnik 59, št. 2, str. 60-80.
3. Čačinovič Vogrinčič, G. idr. (2008). *Programske smernice. Svetovalna služba v osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
4. Hederih, B. (2001). Sodelovanje med razrednikom in šolsko svetovalno službo - realna in nerealna pričakovanja. V: *Sodobna pedagogika*, letnik 52, št. 1, str. 84-96.
5. Holcar Brunauer, A. idr. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju. Priročnik za učitelje in strokovne delavce*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
6. Kalin, J. (2004). Sodelovanje učitelja in razrednika s svetovalno službo. V: *Šolsko svetovalno delo*, letnik 9, št. 3/4, str. 27-32.
7. Liplin, N. (2003). Reševanje konfliktov pri mladostnikih. V: Štrifof, J. in Liplin, N. *Zbornik svetovalnih delavcev ljubljanskih osnovnih šol*. Ljubljana: Osnovna šola Dravljje, str. 26-35.
8. Resman, M. (1997a). Načrtovanje in evalvacija programa šolskega svetovanja. V: *Sodobna pedagogika*, letnik 48, št. 5-6, str. 246-263.
9. Resman, M. (1997b). Oddelek, učitelj in svetovalni delavec. V: *Sodobna pedagogika*, letnik 48, št. 3/4, str. 121-135.
10. Resman, M. (1999). Pojem in karakteristike šolskega svetovanja. V: Resman, M., Bečaj, J., Bezić T., Čačinovič Vogrinčič, G. in Musek, J. *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, str. 67-84.
11. Resman, M. (2005). Zakaj razvijanje timov in timske kulture na šoli? V: *Sodobna pedagogika*, letnik 56, št. 3, str. 80-96.
12. Resman, M. (2007). Vzgojni koncept šole se uresničuje v oddelkih. V: *Sodobna pedagogika*, posebna izdaja, str. 122-139.
13. Resman, M. (2008). Svetovalno delo v vrtcih in šolah: uvodna beseda k tematskemu delu razprav. V: *Sodobna pedagogika*, letnik 58, št. 2, str. 6-25.
14. Resman, M. in Gregorčič Mrvar, P. (2013). Svetovalni delavec in učitelj: konceptualna stališča, aktualne potrebe in zadrege. V: *Šolsko svetovalno delo*, letnik 17, št. 3/4, str. 7-14.
15. Šebjanič Oražem, M. (2017). Razvijanje osebnih in socialnih kompetenc učencev. V: *Šolsko svetovalno delo*, letnik 21, št. 2/3, str. 99-105.

Slovenski teden filma v vrtcu in šoli ter za vrtec in šolo,

predstavitev projekta
Izvajajo: mag. Nataša Bučar, Slovenski filmski center, dr. Maja Krajnc, strokovna koordinatorica projekta Slovenski teden filma, mag. Mojca Planšak, Slovenski filmski center

Slovenski teden filma, ki ga kot stalnico vzpostavljamo z letom 2019 – 12. novembra praznujemo 100-letnico rojstva Franceta Štiglica – predstavlja priložnost za vrtece, osnovne in srednje šole, da se v tem tednu posvetijo filmski ustvarjalnosti. S programi, ki jih sistematično že od leta 2010 podpira Slovenski filmski center,

vzgojnoizobraževalnim zavodom omogočamo dostop do kakovostnih programov filmske vzgoje, med katere sodijo dopoldanski obiski ustvarjalcev in drugih izvajalcev filmske vzgoje v vrtcih in šolah ter zgodnjepopolndanske filmske dejavnosti v filmskih kulturnih ustanovah. S projektom povečujemo dostopnost, sistematičnost in dolgoročnost filmske vzgoje v vzgojno-izobraževalnih zavodih ter v okviru kulturnih ustanov domači film in njegovo ustvarjalnost skušamo približati različnim generacijam ter spodbuditi več koordiniranih formalnih in neformalnih oblik filmske vzgoje.

Nacionalni mesec skupnega branja, predstavitev nacionalne medresorske akcije za spodbujanje branja

Sodelujejo: Petra Potočnik, Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS; Diana Volčjak, Andragoški center Slovenije; Savina Zwitter, Bralno društvo Slovenije

Petra Potočnik, nacionalna koordinatorka Nacionalnega meseca skupnega branja (NMSB), in Diana Volčjak, urednica spletnega dogodkovnika NMSB, bosta predstavili rezultate in izsledke prvega NMSB 2018, se sprehodili po spletnem dogodkovniku (<https://dogodkovnik.acs.si/nmsb2018/>) ter izpostavili nekaj najbolj zanimivih projektov in dogodkov, ki so jih kulturne ustanove in vzgojno-izobraževalni zavodi pripravili po Sloveniji in tujini. Predstavljena bo tudi nacionalna komunikacijska akcija *Beremo skupaj* ter njeni učinki in odmevi v javnosti. Izpostavljen bo pomen

vzpostavitve zemljevida izvajalcev, partnerjev in podpornikov, ki se je zgradil skozi NMSB 2018 in *Beremo skupaj* ter predstavlja temelj izgradnje nacionalne mreže za bralno pismenost in bralno kulturo.

Savina Zwitter, predsednica Bralnega društva Slovenije, bo napovedala NMSB 2019 in izpostavila ključne nacionalne dogodke (npr. nacionalni posvet Katerega spola so knjižni molji?). Dolgoročni cilj NMSB je, da preraste v stalni medresorski program, ki bi prevzel celovitejšo nacionalno skrb za področje bralne pismenosti in bralne kulture.

Celoten program Kulturnega bazarja 2019 najdete na www.kulturnibazar.si.